

Вестник Академии Педагогических Наук Казахстана

№1 (қаңтар-ақпан), 2021 жыл

№1 (январь-февраль), 2021 год

Құрылтайшы: «Педагогикалық
Ғылымдар Академиясы» ҚБ

Редакциялық кеңес:

Е.В. АСТАХОВА (УКРАИНА)
Қ.А. БИСЕНОВ
С.В. ИВАНОВА (РЕСЕЙ)
Д.П. ҚОЖАМЖАРОВА
И.Э. КУЛИКОВСКАЯ (РЕСЕЙ)
Б.Б. МАМРАЕВ
А.М. МАМЫТОВ (ҚЫРҒЫЗСТАН)
Ғ.М. МҰТАНОВ
А.А. ШӘРІПБАЕВ

Редакциялық алқа:

А.Қ. ҚҰСАЙЫНОВ
бас редактор

А.А. БУЛАТБАЕВА
бас редактордың орынбасары

К.Ө. ҚОНАҚОВА
Д.В. ЛЕПЕШЕВ
Л.Х. МӘЖИТОВА
Ф.Т. САМЕТОВА
А.А. САТБЕКОВА
Б.А. ТУРГУНБАЕВА
С.А. ҰЗАҚБАЕВА
Н.А. ШАМЕЛЬХАНОВА
Т.С. ШУМЕЙКО
Ж.Б. ҚОҢЫРОВА

Жауапты хатшы:

Г.К. КАСЕНОВА

Қазақстан Республикасы
Мәдениет және ақпарат
министрлігінде қайта тіркеліп,
24.01.2013 ж.
№13303-Ж куәлігі берілген

Вестник журналы жылына 6 рет шығады

«Вестник АПН Казахстана» журналы
ҚР БҒМ БҒСБҚ (КОКСОН)
педагогикалық ғылымдар бойынша негізгі
қорытындыларды жариялауға ұсынған
ғылыми басылым

ҰҒТАО Қазақстандық дәйексөз алу
(цитирование) қоры мәліметтері бойынша
журнал импакт-факторы 0,108

Мақала авторларының пікірлері
редакция көзқарасын білдірмейді.

Редакцияның мекен-жайы:

050000, Алматы қаласы
Абылай хан даңғылы, 74А
Тел.: 8 (727) 313-18-14, 313-18-15
E-mail: apnkaz@mail.ru

Пішіні 70x100%

Қағаз офсеттік. Шартты баспа табағы 16,5
Таралымы 300 дана

© «Педагогикалық Ғылымдар
Академиясы» ҚБ, 2021

МАЗМҰНЫ-СОДЕРЖАНИЕ

СЛОВО ГЛАВНОГО РЕДАКТОРА..... 3

А.А. КУДЫШЕВА, А.С. ПОПАНДОПУЛО
Развитие метапознания студентов ВУЗа в процессе
изучения психолого-педагогических дисциплин.....5

Н.В. АХАЕВА, И.С. СТЕБЛЕЦОВА,
А.В. АХАЕВ
Теоретико-методологические основы организации ис-
следовательской деятельности личности через создание
проектного офиса.....20

Б.С. ҚАПАЛБЕК, Ж.С. ТӨЛЕУЖАНОВА
А. Байтұрсынұлының әріп үйрету әдістемесі.....29

А.А. САТБЕКОВА, Ж. АМЕТХАН,
С. БАТЫРБЕК
Таным теориясы қазақ тілін жобалай оқыту
технологиясының әдіснамалық негізі ретінде.....37

С.Қ. ҚАСТАЕВ
Мұғалімнің педагогикалық қабілеттері мазмұнындағы
ұйымдастырушылық іс-әрекеттер..... 44

Қ.Р. ТЕЛҒАРАЕВ, А.С. СЕЙДИКЕНОВА
Ағылшын тілін оқытуда корпусқа негізделген әдіс-
тәсілдердің студенттердің оқу үлгеріміне әсері.....51

Е.К. СЕЙСЕНБЕКОВ, К.И. АЛШЫНБАЕВ,
Д.С. ТАШКЕЕВ,
С.А. ШЫРШЫҚБАЕВ,
Д.Б. САДЫКОВА
Білім беру мекемелеріндегі бастауыш сыныптарда
дене тәрбиесі пәнін өткізу ерекшелігі мен әдістері..... 57

А.С. КАЛИМОВА
Формирование интегрированных знаний в обучении
младших школьников 66

Э.А. БАКИРОВА, Д.Б. АШУБАЕВА
Математика сабағында оқушылардың функционалдық
сауаттылығын дамыту..... 73

Г.А. АБДИКАРИМОВА, К.И. АЛШЫНБАЕВ,
Ұ.С. МАРЧИБАЕВА, Ж.О. КОНАРБАЕВ,
А.А. БЕКОВ
Мұғалімнің педагогикалық шеберлігін арттырудағы
заманауи талаптар: өзектілігі, шешу әдістері..... 78

М.Е. НУРГАЛИЕВА
ЖОО-ның оқу үдерісінде студенттің дербестігін
қалыптастыру және өздік жұмысын ұйымдастыру
мәселесі туралы.....87

Н.К. STAMGALIYEVA
Formation of Foreign communicative competence of
Technical Universities students.....95

Учредитель
ОО «Академия Педагогических Наук»

Редакционный совет:

Е.В. АСТАХОВА (УКРАИНА)
К.А. БИСЕНОВ
С.В. ИВАНОВА (РОССИЯ)
Д.П. КОЖАМЖАРОВА
И.Э. КУЛИКОВСКАЯ (РОССИЯ)
Б.Б. МАМРАЕВ
А.М. МАМЫТОВ (КЫРГЫЗСТАН)
Г.М. МУТАНОВ
А.А. ШАРИПБАЕВ

Редакционная коллегия:

А.К. КУСАИНОВ
главный редактор

А.А. БУЛАТБАЕВА
зам.главного редактора

К.У. КУНАКОВА
Д.В. ЛЕПЕШЕВ
Л.Х. МАЖИТОВА
Ф.Т. САМЕТОВА
А.А. САТБЕКОВА
Б.А. ТУРГУНБАЕВА
С.А. УЗАКБАЕВА
Н.А. ШАМЕДЬХАНОВА
Т.С. ШУМЕЙКО
Ж.Б. КОНЬРОВА

Ответственный секретарь:

Г.К. КАСЕНОВА

Свидетельство о перерегистрации
Министерства культуры и информации
Республики Казахстан №13303-Ж от
21.01.2013 г.

Журнал Вестник выходит 6 раз в год

Научный журнал
«Вестник АПН Казахстана»
рекомендован КОКСОН МОН РК
для публикации основных результатов
по педагогическим наукам

По данным Казахстанской базы
цитирования НИЦ НТИ
импакт фактор журнала 0,108
Мнения авторов не отражают
точку зрения редакции.

Адрес редакции:

050000, г. Алматы
пр. Абылай хана, 74А
Тел.: 8 (727) 313-18-14,
313-18-15
E-mail: apnkaz@mail.ru

Формат 70x100^{1/8}.
Бумага офсетная. Усл.-печ.л. 16,5
Тираж 300 экз.

© ОО «Академия
Педагогических Наук», 2021

Н.А. УСТЕЛИМОВА, С.К. МУСИНА,
А.Б. КАСЕНОВА

Организация педагогической практики будущих учи-
телей иностранного языка в условиях дистанционного
обучения в ВУЗах Казахстана 100

С.К. АБИЛЬДИНА,
А.О. МУХАМЕТЖАНОВА, Д.С. АСАКАЕВА

Болашақ мұғалімдердің зерттеушілік құзыреттілігін
калыптастыру мәсе-лесі..... 107

А.Ш. ЖУМАШЕВА, Ф.Т.САМЕТОВА,
А.К. КАИРБАЕВА

Изучение паремнологического фонда языка как сред-
ство формирования лингвокультурологической компе-
тенции школьников..... 114

А.А. АЛИМБЕКОВА, А.Т. КОЖАГУЛОВ

Болашақ мектепке дейінгі білім беру
педагогтерінің кәсіби құзыреттілігін дамытуда арт-
технологияларды қолданудың теориялық және
практикалық аспектілері..... 122

Т.С. ШУМЕЙКО

Волонтерская деятельность в формировании про-
фессиональной компетентности будущих педаго-
гов..... 130

Ф.Ш. ТЕРЕГУЛОВ, Ж.А. ЖУСУПОВА

Становление сознания: проза жизни..... 135

Г.С. ПРИМБЕТОВА, А.М. ИСКАКОВА,
Д.С. СМАҒУЛОВ

Орта білім берудегі ұлттық мониторинг тесттерінің
сапасын бағалау туралы..... 147

А.А. АЛИМБЕКОВА, С.М. НУРБЕКОВА

Мектеп жасына дейінгі балалардың креативтік
әлеуетін дамыту мәселесі..... 153

К.Н. МАМИРОВА, Д.А. САДЫКОВА

Формирование экологической и краеведческой
культуры студентов в высшем учебном заведе-
нии..... 162

М.М. ЖАМАНКАРИН, Ж. С. САРСЕНБАЕВА,
У. Б. КУСАИНОВА, Д.В. ПЛЕСКАЧЕВ,
А.Ж. СУЛТАНОВ

Социальные сети как форма общественного диалога
и массовых коммуникаций..... 177

Е.С. ОҒАЛБЕКОВ, М.А. КАЙРБАЙ

Әлеуметтік-қауіпті жағдайдағы отбасылардың
қараусыз қалған балаларымен әлеуметтік-педагогикалық
жұмыс..... 183

И.А. ДЕНИСОВА, Д.С. КОЛОТВИНА

Возможности формирования предикативного словаря
у детей с ТНР посредством Монтессори-среды..... 192

С.А. ЖОЛДАСБЕКОВА

Кайдзен жүйесіне сәйкес колледж студенттерінің
жұмыс орнын тиімді ұйымдастыру..... 200

БІЗДІҢ АВТОРЛАР 209
НАШИ АВТОРЫ 212
OUR AUTORS 215

учителя спланирована, основана на повестке дня, то правильная их организация защищает учителя от напрасной траты времени, лени, формальности и является необходимым условием эффективности его работы.

Ключевые слова: учитель, способность, педагогические способности, организационная деятельность.

KASTAYEV S.K. ORGANIZATIONAL ACTIONS IN THE CONTENT OF THE TEACHER'S PEDAGOGICAL ABILITIES

The article discusses a teacher's pedagogical abilities. According to well-known teachers and psychologists, these pedagogical abilities include didactic, academic, perceptual, speech, organizational, authoritarian, communicative, pedagogical predictive abilities of a teacher, and the ability to draw attention between several types of activities simultaneously.

All pedagogical abilities are realized in organizational activity. Proper organization of activities demonstrates the students' achievements in educational work.

The teacher's organizational actions relate to educational work, the ability to quickly, instantly assess the situation, plan actions within the framework of related opportunities, distribute the educational work performed, monitor, assist in the work, and finally evaluate the actions performed.

Since a teacher's pedagogical activity is planned based on agenda, the proper organization protects the teacher from wasting time, laziness, formality and is a prerequisite for the teacher's efficiency.

Keywords: teacher, the ability, teaching ability, organizational actions.

FTAMP 14.07.01

DOI: 10.51883/20704046_2021_1_51

Қ.Р.ТЕЛҒАРАЕВ ¹, А.С.СЕЙДИКЕНОВА ¹

¹Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті

АҒЫЛШЫН ТІЛІН ОҚЫТУДА КОРПУСҚА НЕГІЗДЕЛГЕН ӘДІС-ТӘСІЛДЕРДІҢ СТУДЕНТТЕРДІҢ ОҚУ ҮЛГЕРІМІНЕ ӘСЕРІ

Мақалада заманауи білім беру үдерісінде тілдік корпусқа негізделген аудиториялық іс-шаралар жиынтығының студенттердің ағылшын тілінің фонетикасы сабақтарындағы оқу үлгеріміне және олардың шет тілдерін оқуға деген ынтасына әсерін бағалауға бағытталған зерттеу жұмыстары келтірілген. Демек, зерттеудің негізгі мақсаты дәстүрлі оқыту әдістемесі ұсынатын қалыптасқан білім беру тәсілдерімен салыстырғанда корпусқа негізделген оқыту әдісінің тиімділігін анықтау, білімгерлерге жаңа оқу бағдарламасын енгізу кезінде тілдік корпусы практикалық сабақтарда қолданудың артықшылығы мен кем тұстарын бағалау болды. Сонымен қатар, басқа да тіл үйренушілерді ағылшын тілінің лексикасы мен фонетикасын меңгеруге ынталандыру, корпусық тіл білімінің жаңа заман талаптарына сай қызметтер ұсына алатындығын дәлелдеу.

Кілтті сөздер: шет тілдерін оқыту әдіснамасы, корпусық лингвистика, ауызша және жазбаша мәтін корпусы, ақпараттық-коммуникациялық технологиялар.

Кіріспе

Деректерге негізделген бүгінгі білім беру ландшафты компьютердің

тілді үйренуді жеңілдетуге арналған көптеген тиімді тұстары барын көрсетті. Ақпараттық технология жаңа заман-

да оқу үдерісіне алғашқы күндерден бастап-ақ қатысады. Білім беруді компьютерлендіру – қазіргі мектептер мен университеттердің стратегиялық даму бағдарламаларының басты мақсаты. Корпус лингвистикасы болашақта тілдерді оқытуда төңкеріс жасайды деп сенеміз, дегенмен, жаңа ғылым болғандықтан зерттеуді әлі де қажет ететіні сөзсіз. Андерсон В. және Корбетт Дж. оқытудағы корпусқа негізделген тәсілдің негізгі ерекшеліктерін былайша сипаттауға болады деді: студенттер жүргізген тілдік талдау; мұғалімнің қадағалауы; оқытушы таңдаған корпусы пайдалану; оқушылардың тілдік заңдылықтар мен қолдану туралы өздігінен ашқан идеялары [1]. Тілдерді оқытудағы корпусық тәсіл білім алушылардың тілдік сана-сезімін жоғарылату арқылы студенттердің оқудағы дербестігін ынталандырады және тілді меңгеру деректерін мысалға келтіреді. Зерттеу аясында университет деңгейінде фонетиканы оқытуда академиялық білімнің ажырамас бөлігі ретінде корпусқа негізделген әдісті қарастыратын эксперимент жүргізілген. Алдын-ала сауалнамаға негізделген Қазақ ұлттық университетінде қазақ тілі және әдебиеті студенттерінің ағылшын тілінің айтылымын үйренуге деген ынтасына фонетикалық бөлімді меңгеру үшін жасалған іс-әрекетінің әсерін бағалау бойынша пилоттық ғылыми жоба өткізілді. Нәтижелер студенттердің корпусық лингвистиканың көмегімен айтылымды оқуға деген ынтасы сыныпта корпусы қолданғаннан кейін оң өзгерістерге ұшырағанын дәлелдеді. Әдетте ағылшын тілін үйренетін студенттер академиялық ортада тілді ағылшын тілінде сөйлейтіндермен тікелей байланыссыз оқиды, олар ағылшын тілінің кеңейтілген шеңбер тобына кіреді және дәнекер екінші тілді де қолданады. Нәтижесінде, EFL (English as a foreign language)-дің студенттері ағылшын тілінің еркін сөйлеу үлгілерін түсіну мен шығаруда үлкен қиындықтарға тап

болады. Ағылшын тілінде сөйлеудің фонетикалық процестері туралы тәжірибе мен білімнің болмауы ассимиляция және элизия студенттердің сөйлеу және тыңдау қорқынышына әкеледі. Сонымен қатар, EFL мұғалімдері студенттердің сөйлеу үдерістерін зерттеуге деген қызығушылығы мен ынтасы жоқтығын куәландырады, өйткені бұл тақырыптар студенттер үшін өте қиын. Бұл мәселені студенттердің қызықты сөйлеу процестері туралы түсініктерін жеңілдететін және олардың дыбыстау сабақтарындағы жалпы өнімділігін арттыратын өзіндік қызықты және уәжді түпнұсқа материалдарды және инновациялық әдістерді қолдану арқылы шешуге болады [2]. Осылайша, студенттердің ассимиляция мен элизия процестерін түсінудегі үлгерімі экспериментке тәуелді айнымалы ретінде таңдалды. Тәжірибеде қолданылатын нұсқаулар тәуелсіз айнымалылар ретінде қарастырылды. Біздің экспериментте мұғалімге бағытталған дәстүрлі сабақ форматы, мұғалім тақырып бойынша теориялық материалды ілеспе мысалдармен түсіндіргенде, корпусқа негізделген тәсілмен салыстырылды. Бұл өз кезегінде корпусы құрал ретінде қолданатын сынып іс-әрекетін болжады. Корпусқа негізделген міндеттер EFL студенттерінің назарын ассимиляция мен элизияның белгілі бір үлгілеріне бағытталған белсенді сана-сезімдерге баулу іс-шараларына тартты.

Негізгі бөлім

Зерттеулерде қолданылған әдістер сауалнама мазмұнын зерделеу мен экспериментке дейінгі және кейінгі тестті біріктірді. Экспериментке қатысу үшін әрқайсысы 10 студенттен тұратын екі университеттік топ таңдалған кезде салыстырмалы зерттеу әдісі қолданылды. Эксперименттің алдында екі топқа ассимиляция мен элизия тақырыбына қатысты тест жүргізілді, нәтижесінде эксперименттік және бақылау топтарының сынақ нәтижелері арасында статистикалық маңызды айыр-

машылықтар анықталмады ($-2 = 0,23, N = 20, p < 0,05$). Одан кейін «эксперименттік» топқа корпусқа негізделген сыныптық іс-шаралардың жобаланған жиынтығы көмегімен ассимиляция және элизиция процестері туралы нұсқаулық берілді, ал «бақылау» тобы білім алушыларға тілдік корпус деректерін пайдаланбай тапсырма берді. Эксперименттің соңғы кезеңінде оқыту әдісінің өзара тәуелділігі мен тілді меңгерудің тиімділігін ашу мақсатында эксперименттен кейінгі тест екі топқа да берілді. Қатысушы топтар шығарған экспериментке дейінгі және эксперименттен кейінгі сынақ нәтижелеріндегі айырмашылықтардың маңыздылығын бағалау хи-квадраттық талдаудың көмегімен жүргізілді. Сонымен қатар, «эксперименттік» топтың қатысушылары экспериментке дейінгі және кейінгі фонетиканы оқытуда корпусқа негізделген әдіске деген көзқарастарын анықтау үшін экспериментке дейінгі және кейінгі анкеталарды толтырды. Қатысушылар - эксперимент кезінде практикалық фонетика курсы оқып жүрген әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің филология және әлем тілдері факультетінің екінші курс студенттерінің (әрқайсысы 10 адамнан тұратын) екі бөлек тобы. Екі топтың да экспериментке дейін ассимиляция және элизиция процестері туралы терең теориялық негіздері болған жоқ. Университеттегі алғашқы жылы олар фонетикалық құбылыстарға ассимиляция және элизиция процестері туралы мысалдар келтіре отырып оқытыды. Топтардың гендерлік құрамы аралас болды. Эксперименттік топқа, сонымен қатар бақылау тобына 18-20 жас аралығындағы 2 ер және 8 әйел студент кірді. Қатысушылардың ана тілі - қазақ тілі, ал ағылшын тілі - университеттегі негізгі мамандық.

Корпусқа негізделіп жобаланған іс-шаралар жиынтығы көмегімен қатысушыларға ассимиляция мен элизиция құбылыстарын түсіну, ассимиляцияның әртүрлі түрлерін және осы құбылыстарды

реттейтін принциптерді ашу ұсынылды [3]. Корпус лингвистикасының тілді үйрену үдерісіне қосқан ең көрнекті үлесі - on-line режимінде корпусстардың ақысыз қол жетімділігі. Жобамыздың фонетикалық сыныптарының жиынтығын құру үшін біз екі корпусстың негізін қолдандық: SCOTS (мәтіндер мен сөздердің шотландтық корпусы) және Speech Accent архиві [4]. Пайдаланылған корпус деректерінің табиғаты фонетикалық әрекеттер жиынтығын жобалауға негіз болды, ол төрт категорияға жатады: ауызша сөйлеу деректері негізінде жүргізілетін іс-шаралар; жазбаша сөйлеу мәліметтеріне негізделген іс-шаралар; транскрипцияланған мәтіндерге негізделген іс-шаралар және эксперимент кезінде қолданылған біріктірілген мәліметтерге негізделген әрекеттер. Тәуелді айнымалы «студенттердің ассимиляция мен элизиция процестерін түсінуі» эксперимент алдындағы және эксперименттен кейінгі тесттің көмегімен осы мүмкіндікті дұрыс өлшеуге мүмкіндік берді. Тестте фонемалық түгендеуді толық қамтитын 20 сөз және қысқа тіркестер келтірілген, олар дауыстау, девизация, дауысты дауыссыздардың шығу тәсілі, артикуляцияның орны мен тәсілі, еріннің жағдайы, жұмсақ таңдайдың күйі сияқты ассимиляция мен элизицияның мақсатты жағдайларын қамтиды. Студенттерге транскрипциялау және қысқа сөздің немесе сөз тіркесінің артикуляциялық сипаттамасын жазу ұсынылды, мысалы <қыыншылық> немесе <сіз жасадыңыз ба>. Студенттерге әлсіз формалар мен байланысты сөйлеу процестерінің дәлелдерін (ассимиляция, элизиция) жүйелі түрде қолдана отырып, «ауызекі» ағылшын тілі ретінде талдау ұсынылды, транскрипция стилі стихиялы сөйлеуді мүмкіндігінше жақын етіп көрсетуі керек еді. Қатысушылар стандартты акцентті транскрипциялауы керек еді, аймақтық емес британдық ағылшын (RP) сияқты [5]. Тест үшін максималды балл 60 баллды құрады. Тәжірибе алдындағы және

эксперименттен кейінгі сауалнамаға демографиялық сұрақтар (студенттердің жасы, жынысы, университеттегі жылы, ана тілі (-дері), университетте оқыған тілдері) және зерттеу сұрақтары кірді. Зерттеу сұрақтарында қолданылатын формат «Иә/Жоқ» және ашық сұрақтарды қамтыды. Бұл сұрақтар респонденттердің корпустармен жұмыс тәжірибесін, олардың ағылшын фонетикасы сабақтарында конкорданстық деректерді пайдалануға деген көзқарастарын және олардың ағылшын тілінің айтылуын оқуға деген көзқарастары мен мотивацияларына әсерін болжады. Сұрақтардың үлгісі төменде келтірілген: 1. *Сіз ағылшын фонетикасын оқуда корпусқа негізделген әдісті пайдалы деп санайсыз ба?* 2. *Ағылшын фонетикасы сабақтарында корпусты деректерді пайдалану оқушылардың тілдік сана-сезімін жақсартады дегенге келісесіз бе?* 3. *Ағылшын фонетикасы сабақтарында корпустық мәліметтерді қолданудың ең пайдалы аспектісі қандай?* Екі топтың қатысушылары бірдей оқытушы сабақ өткен фонетика курстарына оқуға түскен екінші курс студенттері болды. Тәжірибе фонетика курсының шеңберінде жүргізілді және әр қатысушы топта төрт жаттығу жиынтығында (әрқайсысы 90 мин) аяқталды. «Эксперименттік» топтың сабағы айтылымды оқытудың әдістемесі негізінде құрылды. Қатысушылар топтық пікірталастармен қатар жеке тапсырмаларды орындаумен де айналысты. Мұғалімнің рөлі сыныптағы іс-әрекеттерді корпустарға енгізуден, компьютерлік лингвистикалық ашылу процесін бақылаудан және табылған ассимиляция / элизия заңдылықтары туралы топтық талқылауды ұйымдастырудан тұрады, осылайша оқушылар дұрыс ақпаратты түзете алды. «Бақылау» тобында оқытушы студенттерге ассимиляция мен элизия процестерін түсіндірді, теорияны университет басшылығы бекіткен курстық кітаптағы мысалдармен түсіндірді. Эксперименттік топтық

нұсқаулық интернетке қол жетімді компьютерлік зертханада берілсе, бақылау тобы сабағы мұғалімдерге арналған бір компьютермен әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің дәстүрлі сынып бөлмесінде өтті. Тәжірибе екі топта да дәл сол күндері өткізілді. Эксперименттің соңында екі топқа да практикалық фонетика сабағында білімдерін тексеру тесті берілді. Эксперименттік және бақылау топтарына арналған тестілер бірдей болды. Екі топтағы оқушылар тест жұмысын қағаз түрінде өткізуі керек еді. Тестті аяқтауға бөлінген уақыт 20 минутты құрады. «Экспериментальды» топқа жоғарыда сипатталған эксперимент алдындағы және эксперименттен кейінгі сауалнамаларды толтыру ұсынылды, олардың ағылшын тілінің айтылуын зерттеуге көмектесетін корпорациялар көмегімен жүргізілетін іс-шаралар туралы оқушылардың пікірін білу.

Тест нәтижелері «5» бағасы ең жоғары баға болып, ал «1» ең төменгі болып саналады. Сынақ алдындағы нәтижелерге сәйкес экспериментальды топтың эксперимент алдындағы үлгерімі 50% -ды құраса, 46% -ы бақылау тобы үшін тіркелді, осылайша эксперимент алдындағы екі топтың академиялық үлгерімі арасындағы айырмашылық статистикалық тұрғыдан шамалы болды ($-2 = 0,09$, $N = 20$, $p < 0,05$). Эксперименттен кейін экспериментальды топтың академиялық үлгерім тестінің нәтижелері 81% дейін өсті, осылайша эксперимент алдындағы және одан кейінгі эксперименттік топтағы академиялық үлгерімнің айырмашылығы (сәйкесінше 50% және 81%) статистикалық маңызды болды ($-2 = 6,81$, $N = 10$, $p < 0,05$). Эксперименттік топтың барлық субъектілері (10 студент) сауалнамаға қатысып, корпусқа негізделген тәсілмен оқу тәжірибесін, олардың корпусқа негізделген қызметіне деген көзқарасын және ағылшын тілінің айтылуын оқуға ынталарын зерттеді. Эксперименттен кейін қатысушылардың 100% фонетика перспективасын зерттеудегі корпусқа

негізделген әдісті қарастырды және 70% экспериментке дейінгі 45% және 20% -ке қарағанда оны оқу бағдарламасына енгізу керек деп ұсынды. Сонымен қатар, зерттелушілердің көпшілігі (90%) конкорданстық тәсілдің өздерінің тілдік сана-сезімдерін жоғарылатуға, сондай-ақ ағылшын фонетикасын оқуға деген ынталарын арттыруға қабілеттілігін растады, бірақ экспериментке дейін респонденттердің тек 11% -ы бұған сенім білдеремін деп санаған болатын. Қатысушылардың көпшілігі фонетика сабақтарында корпустық деректерді пайдаланудың ең пайдалы аспектісі туралы сұраққа берген жауаптарында қол жетімділікті ең пайдалы аспектілердің бірі ретінде, сондай-ақ оның мәліметтер ауқымы мен өзгергіштігін атап өтті (60%, 20% және 20% сәйкесінше), ал экспериментке дейін бұл сұрақ респонденттерде қиындықтар туғызды және олар сұраққа жауап бере алмады.

Қорытынды

Біздің зерттеу мәселесінде корпусқа негізделген оқыту әдісі мен мұғалімнің дәстүрлі тәсілін салыстыру қарастырылды. Нәтижелер оқытудың корпусқа негізделген әдісі мұғалімдерге арналған дәстүрлі тәсілге қарағанда тиімдірек болғанын көрсетті. Эксперименттік топтағы сынақалдындағы және сынақтан кейінгі нәтижелердің айырмашылығы статистикалық тұрғыдан маңызды болып шықты, ал бақылау тобында нәтижелер статистикалық тұрғыдан маңызды емес болып шықты. Сонымен қатар, тестілеуден кейінгі нәтижелер арасында екі оқыту тәсілінен статистикалық маңызды айырмашылық болды. Қол жеткізілген нәтижелер фонетика сабағында ассимиляция мен элизия процестері туралы жаңа материалды енгізудегі дәстүрлі мұғалімге негізделген

тәсілден гөрі корпусқа негізделген оқыту әдісі тиімді болғанын куәландырады. Алайда, біз зерттеудің шектеулерінің бірі студенттердің фонетиканы оқытуда корпусқа негізделген тәсілге ұшыраған (тек төрт топ) оқудың қысқа кезеңі болуы мүмкін деп есептейміз және келешекте фонетикада корпусты қолдану бойынша бойлық зерттеу жобасын жүргізуді қарастырамыз. Соңында, сауалнамадан алынған нәтижелерді талдау студенттердің мотивация деңгейі туралы үшінші зерттеу сұрағына да жауап беруге және осы нәтижелерді біздің алдын-ала зерттеу сауалнамамыздың мәліметтерімен салыстыруға мүмкіндік берді. Осы сауалнама мәліметтеріне сәйкес сыныпта корпустың қолданылуы студенттерге оң әсерін тигізді, өйткені бұл олардың айтылымды үйрену процесінде қызығушылықтары мен мотивтерін жандандырды.

Зерттеу барысында өзекті проблема - Қазақстанда тілдерді оқытуда корпустық қосымшаның жеткіліксіз дамуы анықталды. Корпусқа негізделген іс-шаралардың жиынтығы айтылымды оқытудың дәстүрлі тәсілдерінің баламаларының бірі болды, бұл бізге корпус құрған конкорданстерді Қазақстанның университеттік контекстінде академиялық ортаға интеграцияланған перспективалық технология деп санауға мүмкіндік береді. Корпусқа негізделген сыныптағы іс-шаралар студенттердің білім алудағы дербестігін дамытады және студенттерді тілді қолдану туралы өзіндік қорытынды жасауға дағдыландырады. Білім алушылардың көзқарасы бойынша фонетиканы оқытуда корпусқа негізделген әдісті перспективалық деп тану және оның тиімділігін мұғалімдер тарапынан бағалануы маңызды деп санаймыз.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Anderson W., Corbett J. Exploring English with Online Corpora. – Basingstoke, Palgrave Macmillan, 2009, P. 45-52.

2. Bale R. An evaluation of spoken corpus-based resources in undergraduate interpreter training. *International Journal of Applied Linguistics/* –2015,–P. 23–45.
3. Bardovi-Harlig K., Mossman S., Vellenga H. E. Developing corpus-based materials to teach pragmatic routines. –2015, –P. 499–526.
4. Benavides C. Using a Corpus in a 300-level Spanish grammar course. *Foreign Language Annals.* –2015, –P. 218–235.
5. Cem Odacioglu M., Kocurk S. The effects of technology on translation students in academic translation teaching, 2015, –P. 1085–1094.
6. Conrad S. Will corpus linguistics revolutionize grammar teaching in the 21st century? *TESOL Quarterly*, 2010, vol. 34, no. 3, – P. 548– 560.
7. Elmgrab R. A. Implication for translation teaching pedagogy: A case of Benghazi University. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 2013, vol. 70, – P.358–369.

REFERENCES

1. Anderson W., Corbett J. *Exploring English with Online Corpora.* – Basingstoke, Palgrave Macmillan, 2009, P. 45-52.
2. Bale R. An evaluation of spoken corpus-based resources in undergraduate interpreter training. *International Journal of Applied Linguistics/* –2015,–P. 23–45.
3. Bardovi-Harlig K., Mossman S., Vellenga H. E. Developing corpus-based materials to teach pragmatic routines. –2015, –P. 499–526.
4. Benavides C. Using a Corpus in a 300-level Spanish grammar course. *Foreign Language Annals.* –2015, –P. 218–235.
5. Cem Odacioglu M., Kocurk S. The effects of technology on translation students in academic translation teaching, 2015, –P. 1085–1094.
6. Conrad S. Will corpus linguistics revolutionize grammar teaching in the 21st century? *TESOL Quarterly*, 2010, vol. 34, no. 3, – P. 548– 560.
7. Elmgrab R. A. Implication for translation teaching pedagogy: A case of Benghazi University. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 2013, vol. 70, – P.358–369.

ТЕЛГАРАЕВ К.Р., СЕЙДИКЕНОВА А.С. ВЛИЯНИЕ КОРПУСНЫХ МЕТОДОВ ОБУЧЕНИЯ АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ НА УСПЕВАЕМОСТЬ СТУДЕНТОВ

В статье представлены исследовательские работы, направленные на оценку влияния совокупности аудиторных мероприятий, основанных на языковом корпусе, на успеваемость студентов на уроках фонетики английского языка и их мотивацию к изучению иностранных языков в современном образовательном процессе. Следовательно, основной целью исследования являлось определение эффективности корпусного метода обучения по сравнению со сложившимися образовательными подходами, предлагаемыми традиционной методикой обучения, оценка преимуществ и недостатков использования языкового корпуса на практических занятиях при внедрении новой учебной программы для обучающихся. Кроме того, мотивировать других изучающих язык к овладению лексикой и фонетикой английского языка, доказать, что корпусное языкознание может предложить услуги, отвечающие современным требованиям.

Ключевые слова: методология обучения иностранным языкам, корпусная лингвистика, корпус устного и письменного текста, информационно-коммуникационные технологии.

TELGARAEV K. R., SEIDIKENOVA A. S. INFLUENCE OF CORPUS METHODS OF TEACHING ENGLISH ON STUDENTS ' ACADEMIC PERFORMANCE

The article presents research works aimed at assessing the impact of a set of classroom

activities based on the language corpus on students' academic performance in English phonetics lessons and their motivation to learn foreign languages in the modern educational process. Therefore, the main purpose of the study was to determine the effectiveness of the corpus method of teaching in comparison with the existing educational approaches offered by traditional teaching methods, to assess the advantages and disadvantages of using the language corpus in practical classes when introducing a new curriculum for students. In addition, to motivate other language learners to master the vocabulary and phonetics of the English language, to prove that corpus linguistics can offer services that meet modern requirements.

Keywords: methodology of teaching foreign languages, corpus linguistics, corpus of oral and written text, information and communication technologies.

FTAMP 77.03.05

DOI: 10.51883/20704046_2021_1_57

Е.К. СЕЙСЕНБЕКОВ ¹, К.И. АЛШЫНБАЕВ², Д.С. ТАШКЕЕВ³,
С.А. ШЫРШЫҚБАЕВ², Д.Б. САДЫКОВА²

¹Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университет

²Шымкент университеті

³Еуразия гуманитарлық институты

БІЛІМ БЕРУ МЕКЕМЕЛЕРІНДЕГІ БАСТАУЫШ СЫНЫПТАРДА ДЕНЕ ТӘРБИЕСІ ПӘНІН ӨТКІЗУ ЕРЕКШЕЛІГІ МЕН ӘДІСТЕРІ

Білім беру мекемелеріндегі бастауыш сыныптарда дене тәрбиесі жүйесінің одан әрі дамыту қағидаларының негізінде оқу-тәрбие үдерісінің оңтайландырылуы және қарқынды дамуы, жеке тұлғалық және іс-қызметтік белсенділендіру идеялары болуы керек. Мақалада дене тәрбиесінің оқу үдерісіндегі міндеттері, іс-қызметтері жайлы сипаттама берілген. Дене тәрбиесінің міндеттерін шешу барысында мұғалім өз іс-қызметін жеке тұлғаның дене және рухани жетілуіне арналған құндылық бағдарын тәрбиелейді, дене жаттығуларымен жүйелі түрде айналысуға деген ішкі сарын мен қажеттіліктерін, ерік күші мен рухани қасиеттерін, ізгілікті қарым-қатынастарды, адамдармен араласу тәжірибесін қалыптастырады. Білім алушыларға денсаулық хал-ахуалын, дене жаттығуларын өздігінен орындау, дене және ой-саналық жұмыс қабілеттіліктерін жоғары деңгейде ұстап тұру дағды-машықтарын, алған білімдерін шығармашылық тұрғыда қолдана алу тәсілдерін үйреткен абзал. Сауықтыру мен тәрбиелік міндеттер дене тәрбиесінің бүкіл үдерісінде өтеді және әрбір сабақ кезінде қажетіне орай шешіліп отырады.

Кілтті сөздер: дене шынықтыру, бастауыш сыныптар, оқу үдерісі, оқу жоспарлары, дене қасиеттері.

Кіріспе

Дене шынықтыру пәні бойынша әрбір сабақтың мазмұнын анықтайтын, білім алушыларды оқыту, тәрбиелеу, ұйымдастыру тәсілдері мен әдістерін таңдау нақты және айқын педагогикалық міндеттері, анық мақсатты бағыттылығы

болуы керек. Әдетте, әрбір сабақта өзара байланысқан міндеттер мен тапсырмалар кешені шешіледі: білім беру, сауықтыру және тәрбиелік [1].

Бастауыш сыныптардағы дене тәрбиесінің мақсаты – білім алушы жеке тұлғасының жан-жақты дамуына үй-